

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Secundum pr[a]eceptum vtrum conuenie[n]ti sit forma positum, an non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

ARTICVLVS III.

Vtrum secundum præceptum conuenienti sit forma positum.

verum quod tum in Aegypto fuisse nutritus, ubi astra coeli & infirma terræ animalia adorabatur, tum & inter Cananeos & Iebuseos aliosque idololatrias vitam agere. Item, quia illo tunc temporis cū Deū non sicut nobis in forma humana apparuisse, nulla tunc ut Damasc. lib. 4. ca. 17. adnotauit, exprimi poterat sensuali effigie. Et ideo neque factorum simulacrum vllū tūc permittebatur, sed tū illa, quibus diuina maiestas cum terrore conspectui illius sensuali populi obijceretur. In hoc. n. minus illa Cherubin Exod. 25. præcipiebatur ex vtraque parte oraculi effingi; nō in quā ut sicut a nobis mō angelorum imagines tanquā aduocati nostri adorantur, susciperent, sed vt tremenda diuina maiestas fieret illis venerabilior. Tertia denique imaginum consideratio est quatenus in illis Deus ipse & sancti representantur. Sūt nā que veluti quedam vulgariū scripturæ, diuos ipsos in memoriam nobis reuocantes. tū vt ipsos de suis claris gestis veneremur, tum etiā vt nos ipsos eorum exēplis informemus. Atq. hac rōne nihil aliud est quā officū, bonaque religionis pars imagines adorare; nobis præcipue, qui Deum ipsum hominem factū colimus & prostremur. Et n. postquā nobis sensuali forma apparui, fas est, & diuos ipsos sensualiibus imaginibus exprimere: Neque vllus est metus vt tanquā dii à nobis adorentur: quemadmodum in supra citato c. Venerabiles sancta Synodus ait. At veto hoc impresentiarum silendū non est, q. nō tantum nobis seruiunt quasi scripturæ, in memoriā vobis diuos ipsos reuocantes. Nā scripturas & sanctorum nomina non a ioramus, sed Deum & sanctos q. per illa representantur. De imaginibus autem longè aliter sentiendum. Nō enim nos tantum eleuant, vt diuos adoremus: ia hunc. n. vltim nullus hæreicorum imagines abnegauit: sed easdem ipsas debem⁹ adorare. Haud quippe tantum ait Eccles. Te Christum a ioramus: sed, tuam crucē. Eidemque cruci ait, O crux aue, spes vnicā. Nō autem adorantur inquantum lapides sunt aut ligna aut quæuis alia materia: sed inquantum Dei sanctorum vè formæ in illis exillunt. Quo fit, vt vna; quæque imago eodem sit cultu adoranda quo res ipsa. Vt imago Dei & Christi, adoratione latriæ, imago vero Virginis aliusque cuiusque Diuini adoratione dulx.

Secundum locum obtinet præceptum, quo prohibetur assumptio diuini nominis vana. Et arguitur quod non sit congruenti modo positum. Illud præceptum aliter exponit glo. Exod. 22. scilicet nō existimes creaturam esse filium Dei: qua vti que glossa error prohibetur circa fidem. Aliter vero Deut. 5. Non assumes nomen Dei tui in vanum; hoc est nomen Dei ligno & lapidi tribuendo, quo prohibetur falsa confessio, quæ est infidelitatis actus: si des aut præstantior est religione, cum sit eius fundamentum: & in fidelitas prior suspensione ergo secundum illas expositiones non secundo, sed primo loco debuit constitui. Secundo arguitur: Eodem loco Exod. 20. exponitur idem verbū. Non assumes nomen Dei in vanum: hoc est pro nihilo: vbi idè tantum videtur vana iuratio caueri, hoc est illa, quæ absque iudicio fit, & prudentia: sed multo grauius est per iurium, hoc est falsa iuratio quæ veritate caret: & in quā iura, quod iustitia vacat: ergo curta fuit forma illa prohibendi. Tertio: Blasphemia scelestior est impietas & enormior, quā vana iuratio ergo illa expressius prohiberi debuit quā vanū iuramentum. In contrarium autem est scriptura.

Ad quæstionem vnica conclusione respondetur: Præceptum hoc optimo est modo, & loco positum. Conclusionem autem pulchra ratione explicat D. Tho. Enimvero cum vt iam prælocuti sumus, prius decuerit obstacula veræ religionis excludi, quam affirmatiuum eius præceptū edetur, secundum numerum eorum quæ religioni obstant, ponenda erant negatiua præcepta. Eiusmodi autem impedimēta, duo sunt. Alterum scilicet per excessum: vt si religionem soli Deo vero debitam, falsis communices. Alterum verò quasi per defectum: vt si Deo quem solum adorare, nō pro eius dignitate reuerearis. Primo ergo præcepto exclusum est vitium prius, scilicet ne plures colimus Deos: qui enim cum verò salum Deum colit, non vere est colit qui verus est. Vnde Isa. 28. Coangustatum fuit strati. s. Deorum, ita vt alter decidat, v. d. et de corde hominis, nepe aut verus

Primū argu. ad partem negatiua.

Argu. 2.

Argu. 3.

Vnica conclus.

Ratio conclus.

SOTO
de iure
regius
3
DIF
13

De iura
menti
vsu &
abusu.

Secūdu
pceptū
non est
profus
negati
uum.
Hieron.

aut falsus & pallium breue, hoc est iusta re
ligio, vtrumque operiri non potest. Restat
ergo vt secundo pcepta irreueren
tia cauere, quia agnitus verus Deus
quantum in nobis est, dehonatur. Prius
enim est, vnum Deum colendum suscipere,
quam eum non de honestare. De iure
iurandi autē vsu & abusu præter Commē
taria super illud Matth. Nolite iurare om
nino, libellum edidimus, quo pleraque tē
rē omnia disputauimus, quæ ad rem hanc
pertinebant. Nihilominus necessarium est
expositioni præsentis loci satisfacere. Ani
maduertendum hic ergo primum omnium
secundum hoc pceptū non esse sic pro
fus negatiuum, vt nullatenus diuinum no
men in testimonium veritatis liceat vsur
pare, sed ne id assumamus in vanum. Imō
vero sicuti primum pceptum duo in se
contraria amplexatur mēbra, expressam,
scilicet negationem idololatriæ, quæ affir
mationem veri cultus, vti expositum est, i
cludit: ita & hoc sic excludit iurandi abusu
vt simul implicet iurandi religionē. Quo
circa sicuti deierans, hanc transgreditur,
prohibitionem: sic legitime iurans virtutē
tē exercet, quæ ad hoc reducitur pceptū.
Quōd enim legitime iurare religio sit, patet
Deut. 6. Dominum Deum tuum time
bis, & illi soli seruias, ac per nomen illius iu
rabis. Et Hier. 5. non conqueritur Deus q
filij Israel iurassent sed, q iurassent in his
qui non erant Di. Colligimus ergo iura
re si legitime fiat, virtutem esse, non vnā
quamlibet, sed re vera religionis: quippe
qua Deum profitemur supremum veritatis
fontem, cuius vique testimonio omne
verum constat: Obijciens tamen nobis ver
bum Christi Matt. 5. vbi citans antiquam
legem, videtur eam omnino aut reprobasse,
aut emendasse, dicens: Audistis, quia di
ctū est antiquis. Non periurabis (nam sic
erat scriptum Lcuit. 16.) reddes autem Al
tissimo vota tua: hic quippe erat sensus il
lius Deute. 6. Et per nomen illius iurabis.
Ego autem dico vobis. Nolite iurare om
nino: vbi omne profus, iuramentum videtur
condemnare. Hieron. respondet, nō
prohibuisse omnino iurare: sed iurare per
creaturas, idololatrarum more, qui in ip
sius diuinum nomen inesse putabant. Sed
re vera, vt in libello illo cap. 3. satis discuffi
mus, sensus non est nisi simplex ut iacet, vt
neque per Deum, neque per creaturas iu

remus nisi vbi ratio naturalis religioque
exposcerit, vt patet ex verbo Iaco. 5. An
te oīa fratres mei nolite iurare, neque per
cælum, neque per terram, neque aliud qd
cunq. iuramentū, hoc est, neque per Deū,
neque per creaturam. Ad intelligentiam
ergo mandati Christi id quod supra teti
gimus, recolendum est; nempe pcepta
omnia Decalogi cunctaque moralia quæ
in illis sunt implicita, nihil aliud eē quam
explicationes naturalis iuris. Quapropter
naturæ luce veniunt illustrandę, pceptis,
v.g. Non occides, illic autem non prohibetur
nisi homicidium, quod natura vetat.
Vnde dum vel index rerum patibulo affi
git, vel se quisq. legitimo tutamine defen
dens aggressorem occidit, quoniam lex nat
uræ alterum iubet alterumque permittit,
nulla pro tunc fit mandati exceptio, quia
neque istos casus vetabat. Pari modo dicit
Christus, Nolite iurare omnino, neutiquā
nobis interdixit nisi iuramentorum ab
usum. Nam vbi ratio iusturandum exigat,
natura est mandati interpret. Adiecit autē,
Omnino, ad abstergendum ignorantiam,
ne quis falso crederet iurare per creaturas
etiā vanē, non esse periculum. Itaque vo
cūla. Omnino, non excludit casus omnes
iurandi, sed formas vniuersas vanē iurandi.
Id quod per subiunctam expositionē Chri
stus ipse explanauit, neque per cælum ne
que per terram &c. Est autem deinde ani
maduertendum iurandi officium non per
seipsum virtutem esse, veluti est charitas,
& iustitia, sed necessitas illud intra lineam
virtutis constituit. Illud enim S. Th. 2. 2. q.
3. 9. iuramentum secundum se licitum est,
& honestum, intelligendum est secundum
suos indiuiduos comites, scilicet veritatem, iusti
tiam, & necessitatem. Enimvero si sit ius il
le innocentie, de quo nos patens noster
cicci, perdurasset, quia nulla illic potuisset
esse fraus, sed sancta esset inter homines fi
des, nulla fuisset virtus iurare, sed tamen
quia inde deiectus, factus est omnis ho
mo mendax, fidesque subinde humana
adeo. est debilitata, ut non per se satis sit
ad animum creditoris confirmandum, be
neficio Dei concessum nobis est iuramen
tum quod eidem fidei nostræ roborandæ
necessarium erat. Vnde quod ait Chri
stus. Sic sermo vester. Est, Est, Non, Non,
id est quod verū est, simpliciter affirmare,
& quod falsum, simpliciter, negare, synce
ritia.

Iurandi
officium
nō est q
seipsum
virtutē
S. Tho

ritatem in qua Deus naturam nostrâ creauit, & quam nos semper deberemus imitari, designat. Quod autem subiecit: Quod amplius est, à malo est; Aug. interprete, non sonat malum culpa quasi citra delictum nunquam iurare liceat sed malum pœnæ. i. iuramentum ab illa originis labe descendere, per quam homines auctoritatem suam perdidierunt, ut non illis habeatur citrà iuramentum integra fides. Quocirca iuramentum, vt ait Augus. à iuro dicitur. Nâ qui iurat, ius, inquit, veritatis Deo reddit, Vel quod forsitan nomine germanius aludit, iusturandi nomen inde deriuatur, quod id quod iuratur pro lege habendum est, ac uelut ius, sic sanctè seruandum, eo quòd Deum ipsum pro teste veritatis constituit. Quo fit vt Deo ipsi iniuria fiat, si post iuramentum testimonium aliud exquiras. Vnde Pau. ad Hebr. 6. Iuramentum, inquit est omnis controuersie finis ad confirmationem. Quare Iuris in prin. tituli, de iureiur. ff. Maximum inquit, remedium expediendum latinum in usum venit iurandi religio. Et in libr. de Offic. Cic. Nullum vinculum adstringendum fidem iureiurando maiores auctius esse uoluerunt. Habemus ergo sensum huius præcepti sic esse negatum, ut legitimam iurandi religionem permittat. Superest ergo explicare comites, qui iuramentum intra lineam virtutis atq; honestatis custodiunt. Hi nanque tres sunt numero, quos Hiero. c. 4. diuinitus a se flatus deprompsit: ubi ait, Iurabis. Viuit Dominus in ueritate & in iudicio, & in iustitia. Vbi Hier. animaduertendum inquit, quod iurandum hos habet comites, ueritatem, iudicium, atq; iustitiam. Ob idque ubi unquam istorum aliquod abfuerit, periurium est, tamen si diuersa ratione. Enim uero iurandum, cui deest ueritas, maxime propriè est periurium cui autem abest iustitia id licet uerum sit, nihilominus est iniquum: ideoque subinde periurium, quod qui rem iniustitiam sub iuramento pollicetur, id iurat quod non debet implere: eademque sit ratio periurus, siue postea adimpleat, siue fecerit. Attamen iuramento quod abque discretionè & iudicio fit, quamuis sit uerum ac de re iusta, est nihilominus temerarium: quod ob peiurandi periculum nomen etiã meretur periurij. Ad rem ergo ut proximè accedamus, ubi sumptio diuini nominis uana prohibe-

tur, tres uanitatè gradus certo ordine subnotantur. Vanum enim est quod fit frustra, hoc est quod suo caret fine: iuramentum ergo falsum in primo est gradu uanitatè: caret enim ueritate, quæ medulla, est & substantia iuramenti: atque adeò sic uanum est, vt auellane testis, nucleo uacua. Iuramentum autem iniquum, nempe cum res iuras te facturum iniustas, vt homicidium aut furtum ex eò uanum est, quòd ornamento iustitiæ uacat. Quocirca non solum non obligat, imò peccatum est illud implere. Ob id que tota eius iniquitas de qualitate iustitiæ quæ est in obiecto pensanda est. Et si iurasti peccatum mortale patrare, iuramentum est mortale siue id perpetres siue non perpetres. Si autem innocosè mentiri iurasti, iuramentum est ueniale, eò quòd illud implere, non peius quàm ueniale est. Quòd si arguas: Si quis non impleat, falsum iurasti: iurare autem falsum in quocunq; individuo est mortale: ergo iuramentum de re ueniale erit mortale. Negatur Minor nam iuramentum promissorium non implere, tunc proflus est peccatum quando est obligatorium: quando uerò non obligat licet non impleas, tunc ostendat & efficiat iuramentum fuisse falsum, tamen quia tunc nullatenus peccat: non inde pensanda est malitia iuramenti, sed ex ipso actu iurandi: qui, si eius obiectum peccatum est ueniale, non erit peior, quàm ueniale. At uerò iuramentum, scilicet quod uerum est, & de re iusta, sed iudicio prudentiaque uacat, ea ratione uanum est, quòd necessitate caret, quæ iuramentum facit esse ueritatem. Sed ob hoc solum dicitur periurium, quod qui uanè iurat, in periculo uersatur iurandi falsum. Per hoc grauitatem culpæ trium horum peiurandi graduum rimari quisque facile potest. In primis periurium primi generis, hoc est assertorium iuramentum falsi, non modo genere suo & obiecti ratione lethale crimen est, uerum in quocunq; individuo. Quod enim genere suo sit mortale, commune illi est cum reliquis Decalogi mandatis. Nam cum omnia ad iustitiam pertineant, reipublice necessariam, fit vt omnium obseruantia sit de necessitate salutis. At uerò quòd in quocunq; individuo sit etiam mortale, singulare illi est inter omnia. Etenim licet furtum in genere suo sit mortale, ta men

Tres gradus uanitatè.

Obiecti. Solutio.

Series & ordo grauitatis inter uaria periuria.

Iuramentum a iure tragit.

Paulus

Cicero.

Tres comites iuramenti.

Hiero.

Iurandi officium non est per se ipsum uirtus. S. Tho.

SOTO
de iure
legibus
3
DIF
13

leuitate materiae, vt si obolum fueris, sit veniale. Attamen falsum iurare, etiam in re minima, ut si peieres te non tangere calamum quem manu tenes & pro quacunque necessitate id facias, vix pro salute totius mundi, peccatum nihilominus mortale est: nam tum falsum est, te non tangere calamum, quam si iurasses rem aliam grauissimam falsam. Adducere autem Deum in testem falsi, mortalis irreuerentia est. Iuramenti autem promissorii grauitatem iam nuper diximus ex obiecto esse perpendendam. Iuramentum autem temerarium, id est, quod nullam habeat aliam uanitatem, quam quod citra necessitatem & circumspectionem fit, non est genere suo mortale, sed tantum ueniale. ut si dum in conspectu omnium pluit cum iuramento, id assermes: aut cum res est leuissima, quam credere, aut non credere nihil refert: aut de qua alius citra iuramentum tibi adhiberet fidem. In iuramentorum autem frequentia praesentissimum inest periculum peierandi. Ob idque omni cura & vigilantia cauenda est immanis haec bestia. At uero per falsos iurare Deos, quantumcunque ueritas, & humana iustitia inest peccatum est idolatriae. Vti autem infidelium iuramentum, ut ait Publi. August. in casu necessitatis licitum est.

August.

Ad primum arg.

Ad primum igitur argumentum respondetur, expositiones illas interlineales non esse literales, sed mysticas. Vnde in odium Arrianorum expositum est, nomen Dei in vanum usurpari, cum uerbum incarnatum quod per substantiam est nomen Dei asseritur esse creatura. Altera uero expositio Deuteronom. 5. ad infideles refertur, quorum impietas illa retunditur quod per saxa & ligna iurant, ac si sint Dij.

Ad secundum.

Ad secundum iam responsum est, nomen Dei non tunc solum pro nihilo usurpari, quando temerarie citra iudicium, & prudentiam iuratur, uerum & tunc peius, dum false aut iniuste deieratur. Ad tertium denique respondet S. Thom. quod sicut ei qui scientia aliqua primum eruditur, communia triuialiaque documenta primum exhibentur, sic & ordo requirebat, ut communia statim & quae in usu frequentiora sunt prohiberentur, per quae homines se se intelligerent grauioribus interdictis. Imò uero arbjror Deum idcirco exhorrendas blasphemiarum form's non expressisse, quod

illas tacendo apertius expressit eò usque esse abominabiles. vt neque in lege essent nominandae. Etenim qui Deum uerum non cognoscit, nihil mirum si ad falsos perueratur, quod tamen qui uerum adorant, blasphemij illum dehonefct, citrà ullam legis positionem patet, quam sit nefandum. Quin adde & hoc in uerbis huius praecipi meditandum, quod exaggerandum maiestatem diuini nominis non solum prohibetur ut per ipsum non peieretur, uerum ne uanè ore assumatur. Quare non solum sub forma iurandi, uerum neq; intriuialibus colloquijs obloquendum de Deo est uanè, eiusue nomen sine causa depromendum. Et quamuis multa sint diuina nomina: tamen quia omnia sunt eiusdem uirtutis, singulari numero dictum est, Non assumes nomen Dei tui in uanum. Tamen si Hebraei alium sensum ex hoc praecipto eruant, nempe quod illud nomen longè celeberrimum, Adonia, adorandum esset, non tamen preferendum. Quae de causa illud nuncupabant Graece τετραπύριμα ταν, id est nomen quatuor literum.

ARTICVLVS IIII.

Verum tertium praecceptum de sanctificatione Sabbathi sit rectè positum.

Consequenter de tertio praecipto, quod est vltimum primae tabulae, pari modo quaeritur, an sit congruenter positum? Et arguitur à parte negatiua: Aut intelligitur secundum spiritualem sensum, aut secundum literalem. Secundum spiritualem non est speciale sed generalis omnium ratio. Ait enim Ambros. Lucae 13. de Archisynagogo qui indignabatur Christum curare Sabbatho; Lex in Sabbatho non prohibet hominem curare, sed seruilia opera, id est peccatis grauari; quod omni praecipto prohibetur. Secundum autem literale sensum est ceremoniale. Legitur n. Exodo. 31. Videre ut Sabbathum meum custodiat: quia signum est inter me & uos, in generationibus uestris: hoc est rememoratiuum conditi à me mundi. Praecipta autem Decalogi non sunt generalia aut ceremonialia, sed specialia, & moralia, ergo hoc praeciptum minimè Decalogo congruit. Secua-